

YENİ NƏŞRLƏR**“Qarabağ Azərbaycandır! Zəfər Epopeyası” monoqrafiyası haqqında****Mehman Q.ABDULLAYEV***

2020-ci il Vətən müharibəsindən sonra tarixçilər öz üzərlərinə düşən vəzifəyə uyğun olaraq işğalçı Ermənistanla Qarabağ uğrunda aparılan 44 günlük savaş və xalqımızın bu savaşda əldə etdiyi böyük zəfərə dair öz tarixi baxışlarını ictimaiyyətə təqdim etməyə başladılar. Bakı Dövlət Universitetinin Tarix fakültəsi tariximizə qızıl hərflərlə yazılmış bu tarixi hadisəyə öz münasibətini yüksək elmi səviyyədə hazırlanan tədqiqat əsəri ilə bildirdi.

Tarix fakültəsinin dekanı, Azərbaycan tarixi (humanitar fakültələr üzrə) kafedrasının professoru İbrahim Zeynalovun layihəsi əsasında hazırlanan və kollektiv monoqrafiya səciyyəsi daşıyan bu əsər “Qarabağ Azərbaycandır! Zəfər Epopeyası” adlanır. Monoqrafiya 3 bölmədən, Əlavələrdən, Ədəbiyyat siyahısı və foto-sənədlərdən ibarətdir. Monoqrafiyanın yazılmasında Tarix fakültəsinin 40-dan çox tanınmış alim və tədqiqatçıları iştirak etmişdir.

Kitabda Azərbaycanın əzəli torpağı olan Qarabağın ən qədim çağlardan müasir dövrə kimi tarixinə ümumi bir nəzər salınmış, Qarabağın ərazisi, əhalisi, inzibati-ərazi bölgüsü, sosial-iqtisadi vəziyyəti və siyasi həyatı, o cümlədən XX əsrin 20-ci illərində Azərbaycan SSR-in tərkibində qondarma DQMV-nin yaradılması və bunun ağır nəticələri ilk mənbələr, arxiv sənədləri və mövcud ədəbiyyatlar əsasında geniş şəkildə təhlil olunmuş, ermənilərin Qarabağın dağlıq hissəsini Azərbaycandan ayırmaq üçün irəli sürdüyü ərazi iddialarının əsassızlığı mötəbər mənbələr əsasında sübut olunmuşdur.

Kitabda XX əsrin 80-90-cı illərində Ermənistanın işğalçılıq siyasəti nəticəsində Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin meydana gəlməsi, Birinci Qarabağ savaşı və onun nəticələri, Azərbaycanın ərazisinin böyük bir hissəsinin təcavüzkar Ermənistan dövləti tərəfindən işğal olunması, Ermənistanda və Qarabağ bölgəsində azərbaycanlılara qarşı aparılan etnik təmizləmə və soyqırımı siyasəti, dinc əhaliyə qarşı terror, mədəniyyət abidələrimizə qarşı vandalizm aktları, ATƏT-in Minsk qrupunun münaqişənin həlli sahəsində səmərəsiz fəaliyyəti tədqiq edilmişdir.

---

* *Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan tarixi (təbiət fakültələri üzrə) kafedrasının müdiri, dosent, tarix üzrə fəlsəfə doktoru; dos.mehman.abdullayev@gmail.com.*

Kitabın əsas hissəsi 2020-ci ildə böyük zəfərlə başa çatan Vətən müharibəsinə həsr olunmuşdur. “Böyük zəfərə aparan yol” adlanan ikinci bölmədə Ümummilli lider Heydər Əliyevin və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Qarabağın düşməndən azad edilməsi istiqamətində siyasi, hərbi və diplomatik sahədə hərtərəfli fəaliyyəti, Azərbaycanın müdafiə qabiliyyətinin və ordusunun gücləndirilməsi sahəsində görülən tədbirlər, Aprel və Tovuz döyüşləri zamanı qazanılan qələbələrin əhəmiyyəti kimi çox mühüm məsələlər təhlil olunmuşdur.

Kitabın üçüncü bölməsində 2020-ci ildə İkinci Qarabağ müharibəsinin başlanması, “Dəmir yumruq” əməliyyatının həyata keçirilməsi, Ermənistanın müharibədə məğlub olması, hərbi və siyasi cəhətdən iflasa uğraması, misli görünməmiş Şuşa əməliyyatı, Azərbaycan torpaqlarının qəhrəman ordumuz tərəfindən işğaldan azad edilməsi, müharibə dövründə Prezident İlham Əliyevin hərbi və diplomatik sahədə əldə etdiyi böyük uğurlar, dost dövlətlərin Azərbaycana dəstəyi, digər ölkələrin müharibəyə münasibəti, 44 günlük savaş zamanı beynəlxalq təşkilatların mövqeyi, dünya mediasında müharibənin əks olunması, Ermənistanı təslim olmağa vadar edən 10 noyabr Bəyanatı, postmünaqişə dövründə bölgədə yaranmış yeni reallıqlar, Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığı və Şuşa Bəyannaməsi, “Böyük qayıdış” planına uyğun olaraq Qarabağın, mədəniyyətimizin paytaxtı elan edilən Şuşa şəhərinin və işğaldan azad edilən digər şəhər və rayonlarımızın, kəndlərimizin dirçəldilməsi ilə bağlı bərpa-quruculuq işlərinin başlanması kimi çox mühüm tələyüklü məsələlər işıqlandırılmışdır.

Kitabda bir sıra mühüm məsələlər ilk dəfə tədqiqata cəlb edilmiş və nəticələri ictimaiyyətə təqdim edilmişdir.

Monoqrafiyanın Əlavələr bölməsində bir çox mühüm sənədlər – Kürəkçay müqaviləsi, RK(b)P-nin Qafqaz bürosunun iclasının protokolundan çıxarış, **Prezident İlham Əliyevin xalqa müraciəti (27.09.2020)**, Azərbaycan, Rusiya Federasiyası və Ermənistan liderlərinin 10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli bəyanatı, İşğaldan azad edilmiş şəhər və kəndlərimizin siyahısı, Vətən müharibəsi iştirakçılarının təltifləri barədə məlumat, Azərbaycan, Rusiya Federasiyası və Ermənistan liderlərinin 11 yanvar 2021-ci il tarixli üçtərəfli bəyanatı, Şuşa Bəyannaməsi, Azərbaycan Respublikasında iqtisadi rayonların yeni bölgüsü haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, Ermənistan qoşunlarının döyüş itkiləri və Azərbaycan Ordusunun düşməndən ələ keçirdiyi hərbi qənimətlər barədə zəngin məlumatlar daxil edilmişdir.

Monoqrafiyaya daxil edilən foto-sənədlərdə yer alan və müharibə zamanı baş verən hadisələri: böyük qələbənin memarı olan dahi sərkərdə, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin müharibə dövründə yorulmaz fəaliyyətini, onun rəhbərliyi altında qəhrəman ordumuzun torpaqlarımızın azad edilməsi uğrunda apardığı döyüş əməliyyatlarını, düşmənin darmadağın edilməsində mühüm rol oynayan ən müasir hərbi texnikamızı, Ermənistan dövləti tərəfindən dinc əhaliyə qarşı terror və mədəniyyət abidələrimizə qarşı vandalizm aktlarını,

Gəncə və digər yaşayış məskənlərində mülki insanlara qarşı həyata keçirilən terror hadisələrini özündə əks etdirən fotolar həmin anların tarixini gələcək nəsle çatdırmaq üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Azad edilən torpaqlarımızda müharibədən sonra həyata keçirilən quruculuq prosesi, Xarıbülbül festivalı, Şuşa Bəyannaməsi və digər mühüm tarixi anları əks etdirən fotolar Azərbaycan xalqının doğma Qarabağımyza sülh, inkişaf və əməkdaşlıq gətirdiyini sübut edir və sənədləşdirir.

Monoqrafiyada canını Vətən uğrunda qurban verən qəhrəman şəhidlərimizin, həmçinin Bakı Dövlət Universitetinin Vətən müharibəsi şəhidlərinin şəkilləri də yer almışdır.

Bütün bu materiallar monoqrafiyanın dəyərini daha da artırır.

Kitab ali məktəblərdə tarix, siyasi və beynəlxalq münasibətlər fənlərindən dərslər deyən müəllimlər, bakalavr səviyyəsində təhsil alan tələbələr, magistrlər, elmi işçilər və Azərbaycanın müasir tarixinə maraq göstərən oxucular üçün nəzərdə tutulmuşdur.

ƏDƏBİYYAT

1. Qarabağ Azərbaycandır! Zəfər epopeyası. Kollektiv monoqrafiya. Bakı: Azəri Poliqrafiya, 2021, 600 s.